२३९४

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४३५/वे ७८ [३३४]

ग्रंथ नाम गीता टीका.

विषय म० वेदांत.

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

॥श्रीगुरु॥ सर्वशास्त्रमइ गीता॥ ऐस्या विख्यातस
मता॥ पाहोनि गीतार्थ विचारितां॥ योगवाधान्य ले
(१) ठाइ॥१॥ जे हा दशाअध्याय॥ समाहीस योग
शास्त्र हे पद आहे॥ हा पाहोनि गीक्षायाचीसोय॥ जीव
मुक्ती परज्ञापावीन॥२॥ पदोपदी साधन॥ गीतेमाजी
नारायणे॥ निवेदिले कामक्रोधदळन॥ मनाचे दमन
पदोपदी॥३॥ ज्ञानमधेमधे बोलो॥ आदिअंतीस॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

(२)

लावीले ॥ गीतेत नाही विसंबले ॥ साधन । सिध्धी हूडू

॥४॥ ऐसे तेस मर्पणी ताटस्थ ॥ प्रसवे श्री हूडहराचे

वर्के ॥ यामाजि साधनाचे तत्व ॥ प्रतीपादिले अनंते ॥

ग्र १३

॥६॥ अहंकार बळं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहं विमुच्य

निर्ममः शांतो ब्रह्मभुयाय कल्पते ॥१॥ अहंकार निव

टु निटाकावा ॥ जैसे हूडहर सपोपाडवा ॥ लरितो अहं

काराच्या ठावा ॥ बरे सो धावेंच तुराही ॥६॥ शरीरी

स्वपाचे असे बळ ॥ कोही चीःकारिल्वा तत्काळ ॥ कळ

(2A)

हासिंब्रचलेंब्रबळ ।। अहंकारासि मूळ बळ जाणा ।।७५

तें बळ असे नानापरी ।। येक तें देह बळ शारीरी ।। इतर

तें चातुर्य पांडित्यादि परी तेंही बळ चीं आचाचे ।। ७६ ।। जें

जें कौशाल्य पासि ।। तें सर्वत्री बळाचि रासी ।। तें अस

तानुन यासी बेसुनें दी कदापी ।। ७७ ।। जें जें शास्त्र अभ्या

सिलें तें तें बळ पासि आलें ।। म्हणोनि पाहिजे सागिलें ।।

सर्व बळ आणीये ।। ७८ ।। त्या शारण पणाचें बळ ।। तेंचि

दर्पाचें मूळ ।। चातुर्य राहिलें केवळ ।। तया सिं दर्प कैचा पैं

।।७९।।

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(३) म्हणोनि दर्पाचें मूळ ॥ तें तो देह इंद्रियबुद्धिचे बळ ॥
देहेंद्रीय क्षीण बुद्धी सिथील ॥ या सि दर्पकाल्याचा ॥ १३
काम ही वसे ते चि ठाई ॥ क्रोध कामाचे उदरी कांही ॥ अहं
कार बळ दर्प पाही ॥ कामतव ठाई संपुर्ण ॥ तो कामनि
चोप टाकावा ॥ म्हणोनि देह त्यागे पाउवा ॥ छिद्ध
झाले व्हाजा पावा ॥ नाहील रिअछिद्धपत ॥ १४ ॥ यदा
सर्वे प्रमुच्यंते कामा ये स्य हृदि स्थिता ॥ जेसी मुख्य प्र १५

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3A)

तीचेसंमत ॥ तेंचीअनुसरोनिबोल्लेगीता ॥ सर्वकाम

टाकाचे ॥१५॥ व्रजहातियदाकामानू ॥ हेंनीचेदीनारा

यचा ॥ अर्जुनाकामरापिलालाण ॥ स्थितप्रज्ञतेंहोय

॥१६॥ स्थितप्रज्ञमपजेत्यानराहे ॥ अस्थितप्रज्ञसपा

जेज्ञानासिस्थैयनोहे ॥ जपोनिकोमटाकिलाआहे ॥ त्थे

र्यतात्त्यानासि ॥१७॥ जपोनिकामजयेस्सरे ॥ क्रोधघलये

फदानुरे ॥ अर्जुनाप्रतिदामोदरे ॥ उपदेशीलेंकीहेंराकी ॥१८

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(५) हे ऐकणे सफळ तव्हां दिसेल ॥ जेव्हां यासि परि
ग्रह कांहीं नसेल ॥ तरि च्यारि चित्त पलटो भेल ॥ ऐ
से सें मत हस्तहस्ताचे ५११ ॥ ह्मणोनि हा पोभमवेल ॥ १६
विमुच्य निर्मम शांत ॥ परीग्रहाचा करावा घात ॥
दृढ चित्त करूनि ॥ २० ॥ परिग्रहाचे निआधारे ॥ म
मतारा हे करूणीघर ॥ तेथे अहंकाराश्चिया रासहुजे
न्चिपे डोलसे ॥ २१ ॥ हस्तहस्ताचा ऐसा अग्रह ॥ परिग्र

(५A)

ह निदोषः नसाहे ॥ तरि ते ह्मानि कुटुंब भारवाहे ॥ का
ह्मास्तव हे सांगों ॥ २१ ॥ यावरूनि दिसोन आले ॥
दुरुहुनि यांचे ज्ञान चालले ॥ ते ह्मा दुष्टासी काही
चि न कळले असे ह्मणे पैं व्हा ॥ २२ ॥ आपी यांस
नीयाचि मात ॥ हे सांगती लोकांत ॥ ज्ञान झालीयां
सा धन चाहत ॥ का ह्मास्तव लोक हे ॥ २३ ॥ उदकास्त
व कुपरव णता ॥ जी चण लागले मागुता ॥ रव पाव या

(5) चा उद्योग हे कथा ॥ अज्ञानाचि दीसताहे ॥ २३ ॥ असे
त कुटुंब्रासकळ त्यानी ॥ साधने टाकीली निषेधुनि ॥ नि
त्य नेम गीता पठणी ॥ हे ही सालाघेउतसे ॥ २४ ॥ परि
त्या तिल देवाचें मत ॥ हे तो नेम नीत याचे ल ॥ हे तें सि ~~१२~~
द्धाली मात ॥ बेच्याइंसं उपर कहान कर ॥ २५ ॥ असो १८२
चा त्यानी याची कथा ॥ अंतर पडेल गीतेच्या श्लोकार्था ॥
हृदयस्थ पोअगापार्थी ॥ तो लो ब्रह्मपुत्रयाय कल्पने ॥ २६

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

शांत अहंकार बळ दर्प कामा। क्रोध परीग्रह यांचा उपरमा। करु
णी होईं निर्मम। लेखा ब्रह्म परम तुं होसी॥२७॥ विवि
(5A) क्त सेवील घ्यासी। हे हि साधन सांगे पार्थासी। सद्भाव
से ये कांतासि। मन संमर्दा सिटाकावे॥२८॥ योहे ति
वगापा। ह्निन सन्मानासी मर पादि व कुणपादि वपःत्वी
म्यतं दे वा ब्राह्मणां विदु॥१॥ सर्प जैसा समंदी निराहे॥ ते
सा योगियाही असावा पाहे॥ सन्मान टाकुनि तो राहे॥ मर

(६)

पासम पुउज्पला ॥२९॥ सन्मान आवडे ज्पासि ॥ तो
चि अज्ञानाचि राशी ॥ हाचे ज्ञान जैसे ज्योसी ॥ उजे
लकारत्नीकारी ॥३०॥ जोतीस सांगती दारोरी ॥ हा
सीये फज्जन वृध्दाकरी ॥ तुसाग सिहे गोष्ट तेव्हा रवरी ॥ १६
आम्ही मानुज्पो तीबा ॥३१॥ तुम्ही गावया आल्या याघरासी
तरी आम्ही का यदेउं तुज्न सी ॥ कीं वस्त्र द्रव्य कीं धान्यासि
हें तुसा गे स्वरीत ॥३२॥ तें लोंन कळता कुंटील होय ॥ ते
सा ज्ञानी सन्मान चाहे ॥ ज्ञानाचे वर्म मुरव्य पोहे

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai joint project

देहम्हणामारक ॥३३॥ तेथेसन्मान तोकाय ॥ ज्ञानसंपन्न
कैसेकाय ॥ देहाभिमाननिःशेषजाय ॥ सन्मानराहेमग
(6A) कोठे ॥३३॥ ओंताम्हलोकातीलतीसरेपद ॥ कुपापादिव
स्त्रीचासंमंध ॥ मानावाहे याक्यअगाध ॥ स्त्रीचात्याग
सादर ॥३४॥ केशाकडसोल धारिण्या ॥ दुस्पशात्ति
चन प्रिया ॥ दुष्टतासिंसिस्त्रानायेदिहंतितपावनरे १७॥
कुटीलालकसंभार सीमंतदेशीवीराजेसादर ॥ नेचीक
डलाचाअलंकार ॥ दोन्हीहलदरवर्पजिाबुधे५३९७

(७) मलीन अळंकारे वीराजीत ॥ स्त्रीअंगस्पर्शावियानां हि
विहित ॥ व्रतासि आंळिगावयाचि ॥ प्रसन्न होइल
हें सांगा ॥ ३६ ॥ तैसेंस्त्रीयाचे आलिंगन ॥ तीचे सौंद
र्य पाहती लोचन ॥ ते अविवेकेरम्यता जाणा ॥ ध्यानि १२८४
ध्यावयामुळपें ॥ ३७ ॥ स्त्रीचें करीतां मुखावलोकन ॥
स्वर्गीहुन पुर्वजा होय पतन ॥ मग हास समीप करण्या रचिलो
कनें पाताळी पतन केसेन व्हे ॥ ३८ ॥ दुष्ट्रुतअग्निची ज्वा
ळा ॥ तैसी हे स्त्रीरत्न केवळ ॥ अग्नि स्पर्शतां काय फळ ॥

(७A)

तैसें चि स्त्रीचा अंग संग ॥३९॥ रुपा जालाचया कांहीं ॥ अग्नि प्राप्ति विलंब नाहीं ॥ तैसे नरास जालीता कांहीं उसीर नाहीं स्त्रीयेतें ॥४०॥ अग्नि सत्स्पर्शील्या विन ॥ दाहन करी दुरुन ॥ परी दुरुन पाहतां स्त्रीरत्न ॥ सर्वांगि चे धनाने चढारे ॥४१॥ पापी नि भगवंते भागवती ॥ सांगीतली स्वमायेची व्याप्ति ते चि अरुकाक्ष्णो फाकी स्त्री हा गचित्री वेसाचया ॥४२॥ बळे मे पस्पमायाया

स्त्रीमध्याजन्मने । दिटें ॥ याकरीं लिपदार्कीं तंभ्रु विडं
(8) ज्ञेन केवलें ॥ ७१ ॥ माझीये मायेचे पाहे बळ ॥ स्त्रीया ज्याहे
चिमाया घवळ ॥ यांहीक्या पिल्लगरु मेउत्ळ ॥ निर्जिस फेलें १६६
नरांत ॥ ४२ ॥ पुरुष जीलाच याकारणे ॥ स्त्रीयालेंन्नेलेंबो
शास्त्रहंलिधरणे ॥ ह्रउ चलुनि पारतां वापा ॥ घेताति
नरापामराचे ॥ ४३ ॥ सर्वे बादोबरत्तानांसु समुद्रिक्र
यानया ॥ दुःखभ्रंत्वल पानिसं मल मलु ममस्त्रीया ॥ ५१ ॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

सर्वदोषरत्नाचासंदुक ॥ तेंतें स्त्रीयेकली देखत ॥ दुःखाचि
बेडी सम्यक ॥ नकोनको स्त्रीसंग ॥ ७९ ॥ फलतरी सारिखा
(8A) ह्मणि ॥ वैराग्यपत्रातील स्त्रीनिषेधनी ॥ प्रवर्तलातें पोरला मनी ॥
तोरस्कार उद्वेगपथार्थ । ॥ ऐसे बहु शास्त्रीनी षेधन ॥
स्त्रीयाचे कुत्सीतपणाचे वर्णन ॥ सपो नि सर्वथा सांगणे ॥
हा सिद्धांत शास्त्राचा ॥ ४७ ॥ जरी स्त्रीचा निषेध तों ऐसा
मग कुटुंबी ह्मणि याच्या निवासा ॥ कारण काय ते सहसा सोनि
चेदैवे येक्षपणी ॥ ८ ॥ शास्त्रवर्जीत से स्त्रीयाचा संग ॥ तरी

A project of the Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(९) ज्ञानी कुटुंबीं रमतीं सांग ॥ ह्मणती साक्षीसी नारीकांग ॥ ऐसें

असें बद्ध कां घडे ॥४९॥ वेदांतास्त्र रिखवें ज्ञानें ॥ प्रवेशलें

हृदयभुवन ॥ तत्री न घडे प्रमाण ॥ वर्तन कहें कार ॥

५०॥ समर्थ गुरूचे सीष्य ॥ समर्थ वाक्याचा उपदेश ॥

तन्ही कुटुंब आवडे यांस ॥ मज संदेह वाटतो ॥५१॥ तरी १६

आइका लक्षण ॥ समर्थाचा आश्रय जाली यांही जाण ॥ ज्या

सी जे योग्य लाते चि लक्षण ॥ घडो नियेत सहजेंचि ॥५२॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

(9A)

शास्त्रायपरिजपाचिप्रीति॥तेशास्त्राप्रमाणेवर्तति॥सर्म
र्थाचिआश्रयरीदीसती॥सफळरुपेयाठाइं॥९३॥जया
सीज्पाचीआवडीनाही॥त्यासीशुरुशास्त्रकरीलकाइं॥
ज्पासीयोग्यताजेथोइं॥तेथेचीयाघडेप्रसंग॥९४॥
घुणोनिसमर्तासियेकनाथा॥चीस्वामीजनपकरीतअ
सतां॥ववबीळालूनतत्वतां॥मुषक्रबाळनिघाले॥९५॥
जक्षतांचेतांडुळ॥नित्यभक्षीतबाळ॥जाण्यपुनिअसे
तेंबीळरुषीसनिधसर्वदा॥९६॥सत्वगीजातलीरुषीची॥

(१०)

क्रीडाआयउ बाळकाचि ॥ विख्या मीत्र स्तनोआमुचिक
न्यागुणाचि बहुल ॥६७॥ तीचे ममत्व जनउलें भारि ॥
लवलें जाली उपवर ॥ राघीलपउला दीर्घ वीचार ॥ को १६९
पालावर योजावा ॥६८॥ पोवी हेतु सीदेउं जाला ॥
तरी सोळासहस्त्र खलया कन्या ॥ ~~बधुसा~~ मासी आवउती दु ——
हीला ॥ सोलीचरी कृपी देउं ॥६९॥ शंकरनवराअतो
ज्ञाताराा ॥ सदा भावर्ण दीगंबर ॥ तेथे उपभोग माझी
कुमार ॥ कोठुन भोगील हेचिंता ॥७०॥ ब्रह्मा सदैवक

१०४

म्ठ॥ह्यासिदेलांनवठेनिटा॥ऐसाविचाराचाघाट॥वि

स्वामीत्राअर्ध्य॥८१॥तवअर्घ्यदेतेसमर॥पात्रीप्र

तीबींबदेखिलेंरवी॥मनपोथोरकातीमंतयासीचीघ्यावी॥

उहीलाअपुलीसुलक्षणा॥८२॥मगपाखारीलिंतुयां

सी॥सन्मुखयेउनिठाकलायासी॥रुषीसप्रोलुजनकाया

सीबोलावीलेंगामातडा॥८३॥तोमनपोमीसेवक॥सदै

वअसेआज्ञाधारक॥आज्ञाकेलीयासम्यक॥संपादीन

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com